

การพิทักษ์และคุ้มครองเด็กและเยาวชน ในกระบวนการยุติธรรม : การศึกษาวิจัย ในเด็กและเยาวชนกลุ่มเปราะบาง

นางสาวนาตยา ลีรี
นักวิเคราะห์นโยบายและแผน สถาบันวิจัยและพัฒนา

ปัจจุบันการศึกษาวิจัยในคน เป็นที่สนใจของหน่วยงานและบุคลากรที่ต้องการศึกษาและทดลองให้เกิดความรู้และวิทยาการในด้านต่างๆ เพื่อที่จะได้นำผลการศึกษาวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ หน่วยงานต่างๆ ในประเทศไทยจึงได้มีการจัดทำแนวทางในการทำวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ขึ้น เช่น ขมรมจริยธรรมการทำวิจัยในคนในประเทศไทย สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) เป็นต้น เพื่อให้นักวิจัยและผู้ที่เกี่ยวข้องของ สถาบัน หน่วยงาน ที่ทำวิจัย ใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการทำวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ให้ถูกต้องตามหลักจริยธรรม และเป็นที่ยอมรับตามจริยธรรมในระดับสากล

ตามแนวทางจริยธรรมการทำวิจัยในคนในประเทศไทย พ.ศ. 2550 ของขมรมจริยธรรมการทำวิจัยในคนในประเทศไทย ระบุไว้ว่า หลักจริยธรรมการทำวิจัยในคนทั่วไปประกอบด้วยหลักการ 3 ประการ คือ

1. หลักความเคารพในบุคคล (Respect for persons) เป็นหลักที่สำคัญของจริยธรรมการวิจัยในคน เป็นพื้นฐานของแนวทางปฏิบัติ ได้แก่

(1) การเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Respect for human dignity) ซึ่งเป็นหัวใจหลักของจริยธรรมการวิจัย เพื่อปกป้องสิทธิประโยชน์ (Interest) ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับบุคคลทั้งทางร่างกาย จิตใจ และความมั่นคงทางวัฒนธรรม

(2) การเคารพในการให้ความยินยอมเข้าร่วมการวิจัยโดยมีการบอกกล่าวข้อมูลอย่างเพียงพอ และมีอิสระในการตัดสินใจ (Free and informed consent) หมายถึง การขอความยินยอมของบุคคลจะต้องมีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการวิจัยอย่างครบถ้วน ไม่มีการปกปิดและไม่มีอคติ ใช้ภาษาที่อาสาสมัครเข้าใจได้โดยง่าย และครอบคลุมเนื้อหา การดำเนินการ สิทธิ หน้าที่ และข้อกำหนดในทางปฏิบัติ อาจใช้รูปแบบของการสนทนา และอิสระในการที่จะตัดสินใจให้ความยินยอม รวมทั้งให้มีสิทธิที่จะถอนความยินยอมได้ทุกเมื่อโดยไม่ต้องอธิบายเหตุ

(3) การเคารพในศักดิ์ศรีของกลุ่มเปราะบาง (Respect for vulnerable persons) การเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์นำมาซึ่งข้อกำหนดทางจริยธรรมสำหรับกลุ่มบุคคลที่เปราะบางที่ด้อยความสามารถทางร่างกาย หรือด้อยความสามารถในการตัดสินใจ เช่น เด็ก สตรีตั้งครรภ์ ผู้ป่วยโรคจิต ผู้ป่วยที่หมดสติ นักโทษ เป็นต้น กลุ่มเหล่านี้ต้องได้รับการปกป้องจากการถูกบังคับให้เข้าร่วมการวิจัยโดยมิได้สมัครใจ ในทางปฏิบัติจะต้องขอความยินยอมจากผู้แทน โดยชอบธรรมและคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน และผู้วิจัยควรมีมาตรการปกป้องความปลอดภัยและพิทักษ์สิทธิของกลุ่มเปราะบางเป็นพิเศษด้วย

(4) การเคารพในความเป็นส่วนตัว และการรักษาความลับ (Respect for privacy and confidentiality) เป็นหลักเบื้องต้นของการเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ในหลายๆ วัฒนธรรม ซึ่งจะช่วยป้องกันผลกระทบความเสียหายทางจิตใจได้ ดังนั้นมาตรฐานของการเคารพในความเป็นส่วนตัว และการรักษาความลับจะเป็นการป้องกันการเข้าถึงข้อมูล การควบคุม การเก็บรักษา และการแจกจ่ายข้อมูลส่วนบุคคล

2. หลักคุณประโยชน์ที่ไม่ก่ออันตราย (Beneficence and Non-Maleficence)

(1) การประเมินความสมดุลระหว่างความเสี่ยงและประโยชน์ (Balancing risks and benefits) กระทำได้โดยการวิเคราะห์ การชั่งน้ำหนักระหว่างความเสี่ยงและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย สิ่งนี้เป็นหัวใจสำคัญของจริยธรรมการทำวิจัยในคน โดยมุ่งประโยชน์ที่จะได้รับมากกว่าความเสี่ยงที่คาดว่าจะเกิดขึ้น และอาสาสมัครสามารถยอมรับต่อความเสี่ยงที่คาดว่าจะเกิดขึ้นได้ รวมทั้งต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการจริยธรรมฯ

(2) การลดอันตรายให้น้อยที่สุด (Minimizing harm) เป็นหน้าที่ของผู้วิจัยที่จะต้องหลีกเลี่ยงหรือป้องกันให้เกิดอันตรายให้น้อยที่สุดต่ออาสาสมัคร อาสาสมัครต้องไม่เสี่ยงกับอันตรายโดยไม่จำเป็น ดังนั้นผู้วิจัย ควรพิจารณาถึงความจำเป็นที่จะต้องศึกษาวิจัยในคนอย่างรอบคอบ และควรพยายามใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่างให้น้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้

(3) การสร้างประโยชน์ให้สูงสุด (Maximizing benefit) หลักการเกี่ยวกับผลประโยชน์ของการวิจัย คือ ความมีเมตตาซึ่งโดยการคำนึงถึงการให้ประโยชน์สูงสุดแก่ผู้อื่น หรือสังคมโดยรวม หรือเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ ซึ่งการวิจัยส่วนใหญ่มักให้ประโยชน์แก่สังคมและความก้าวหน้าทางวิชาการเป็นหลัก

3. หลักยุติธรรม ในที่นี้หมายถึงรวมถึงความเท่าเทียม (Fairness)

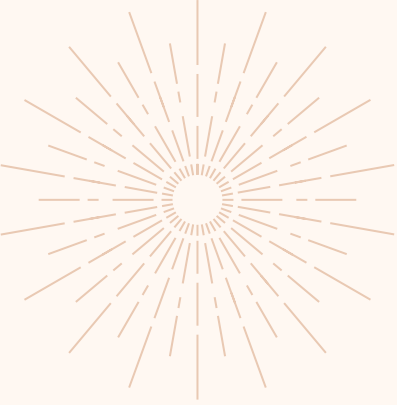
และความเสมอภาค (Equity) โดยต้องมีกระบวนการที่ได้มาตรฐานและยุติธรรม ในการพิจารณาโครงการวิจัย และเป็นกระบวนการอิสระ โดยไม่แสวงหาประโยชน์ จากการทำวิจัย เพียงเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการในกลุ่มคนอ่อนแอหรือเปราะบาง ที่ไม่สามารถปกป้องผลประโยชน์ของตนเองได้

การศึกษาวิจัยในกลุ่มคนที่เปราะบางในที่นี้หมายถึงกลุ่มเด็กและ เยาวชนที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งเป็นกลุ่มที่อาจถูกชักจูงให้เข้าร่วมการวิจัย ได้โดยง่าย ด้วยความหวังว่าจะได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมโครงการวิจัย ในกลุ่มอาสาสมัครที่เป็นกลุ่มเปราะบาง จึงต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษในการปกป้องคุ้มครองสิทธิ โดยไม่ให้การเข้าร่วมวิจัยส่งผลกระทบต่อทางด้านร่างกายและจิตใจ และควรคำนึงถึงประโยชน์และองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยที่นำมาพัฒนากลุ่มเด็กและ เยาวชนเหล่านั้นได้ด้วย ในกรณีผู้วิจัยอาจมีอิทธิพลต่อเด็กและเยาวชนควรให้ผู้คนที่ 3 (Third party) เป็นผู้ขอคำยินยอมจากเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมการวิจัย เพื่อที่เด็กและเยาวชนเหล่านั้นจะได้ไม่รู้สึกอึดอัดและสามารถตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัย ได้อย่างอิสระ กรณีที่เด็กและเยาวชนไม่สามารถตัดสินใจเองได้ ต้องให้ผู้แทน โดยชอบธรรมเป็นผู้ให้ความยินยอม และหากเด็กและเยาวชนสามารถตัดสินใจได้ แล้วควรขอคำยินยอมจากเด็กและเยาวชนเองอีกครั้งหนึ่งด้วย

จากการที่กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ได้รับเรื่องจากผู้วิจัยที่สนใจ ขอเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมเกี่ยวกับ เรื่องต่าง ๆ เช่น สาเหตุและปัจจัย การกระทำผิดกฎหมาย ทำสถิติต่อการกระทำผิดของ เด็กและเยาวชน การศึกษาหรือพัฒนาหลักสูตร กิจกรรมในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็ก และเยาวชน เป็นต้น กรมพินิจฯ มีกระบวนการพิจารณาก่อนอนุญาตให้ผู้วิจัย เก็บข้อมูลกับเด็กและเยาวชน หรือเจ้าหน้าที่ และด้วยเด็กและเยาวชนในกระบวนการ ยุติธรรมถือเป็นกลุ่มเปราะบางที่ต้องได้รับการปกป้องและคุ้มครองสิทธิใน การให้ข้อมูลต่าง ๆ การเข้ามาเก็บข้อมูลกับเด็กและเยาวชนในหน่วยงานในสังกัด กรมพินิจฯ จึงควรเป็นงานวิจัยที่ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในคนจากหน่วยงาน หรือสถาบันที่ให้การรับรองเรียบร้อยแล้ว

สถาบันวิจัยและพัฒนา กรมพินิจฯ รับผิดชอบในการพิจารณางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับการขอเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัยกับเด็กและเยาวชนในหน่วยงานสังกัดกรมพินิจฯ ซึ่งการขออนุญาตเก็บข้อมูลการวิจัยของนักวิจัยแต่ละท่านจะได้รับการพิจารณาจากคณะ กรรมการพิจารณางานวิจัยที่กรมพินิจฯ ได้แต่งตั้งขึ้น โดยคณะกรรมกรรมการพิจารณาความ เหมาะสมของงานวิจัยและให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้วิจัยก่อนทำการเก็บข้อมูล เพื่อไม่ให้ เกิดผลกระทบต่อตัวเด็กและเยาวชนทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ รวมทั้งเกิดประโยชน์ต่อ เด็ก เยาวชน และสังคม

๙ เอกสารอ้างอิง

[1] ชมรมจริยธรรมการวิจัยในคนในประเทศไทย. แนวทางจริยธรรมการ
ทำวิจัยในคนในประเทศไทย พ.ศ. 2550 สืบค้นจาก

http://www.fercit.org/file/Thai_Ethical_Guidelines_Full.pdf

[2] สุภาภรณ์ สุธหนองบัว. การวิจัยในคนหรือกลุ่มเปราะบาง (RESEARCH
INVULNERABLE SUBJECTS/POPULATIONS). สืบค้นจาก

<http://www.research.soc.ku.ac.th/wp-content/uploads/2018/11/jd2.pdf>

[3] กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. สถาบันวิจัยและพัฒนา. การเก็บ
ข้อมูลเพื่อการวิจัย. สืบค้นจาก [https://portal.djop.go.th/research/navigation/](https://portal.djop.go.th/research/navigation/การเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย)
[การเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย](https://portal.djop.go.th/research/navigation/การเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย)